

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.377/2015/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Nemzetgazdasági Miniszter (cím, ügyintéző: dr. ... jogtanácsos) által képviselt felperes neve felperesnek - a Boschánszky Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Boschánszky Iván ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos I. rendű, a Z. Tóth Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Z. Tóth Katalin ügyvéd) által képviselt II.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos II. rendű, a személyesen eljáró III.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos III. rendű, a Varga Jánosné dr. ügyvéd (cím) által képviselt IV.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos IV. rendű, a személyesen eljáró V.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos V. rendű, a személyesen eljáró VI.rendű alperes neve ny.-i (cím) lakos VI. rendű, a személyesen eljáró VII.rendű alperes neve b.-i (cím) lakos VII. rendű, a dr. ... pártfogó ügyvéd (cím) által képviselt VIII.rendű alperes neve b.-i (cím) lakos VIII. rendű és a személyesen eljáró IX.rendű alperes neve m.-i (cím) lakos IX. rendű alperesek ellen kártérítés iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 13.P.20.056/2015/17. számú ítélete ellen a IV. rendű alperes által 20. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi a IV. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 50 000 (Ötvezezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

Az I. rendű alperes 2007. február 14-től 2011. október 5-ig a ... Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ M.-i Kirendeltség és Szolgáltató Központjánál kormánytisztviselői jogviszonyban, hatósági ügyintézői munkakörben állt alkalmazásban. Tevékenységi körébe tartozott - egyebek mellett - álláskereső nyilvántartásba vétele; járadékot, segélyt megállapító (elutasító) határozatok meghozatala; álláskeresői segély III. típusa iránti kérelmekkel kapcsolatos feladatok ellátása; az Európai Unió tagállamaiban dolgozó

ügyfelek részére álláskeresési támogatás megállapítása. Az I. rendű alperesnek a munkaköri leírása alapján sem kiadmányozási, sem aláírási joga nem volt.

Az ügyintézés során az ügyintéző az ügyfél születési adatai, TAJ száma alapján a munkaügyi központban használt integrált rendszer (IR) segítségével azonosította, hogy az ügyfél a kirendeltségen korábban járt-e, nyilvántartásba vétele megtörtént-e. Az IR rendszer egy országos adatbázis, amelyben az ügyfél adatai, korábbi regisztrálása, munkaviszonya, valamint a támogatások vannak rögzítve. Ezt követően az ügyintéző az ügyfél számára munkahelyet ajánlott fel, s amennyiben ilyen nem volt, akkor vizsgálhatta, hogy a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény alapján van-e lehetőség álláskeresési járadék vagy segély megállapítására, folyósítására. E körben az ügyintéző nem mérlegelési jogkörben járt el, hanem a gépben rögzített adatok alapján az IR rendszer számolta ki a napokat és az ehhez járó pénzbeli juttatás mértékét, s az alapján került sor a határozat meghozatalára. A számítógépből kinyomtatott határozatot az ügyintéző szignójával látta el, melyet egy magasabb vagy hasonló végzettségű kormánytisztviselő ellenjegyzett, ezt követően kézbesítették azt a címzettnek. Az ügyfél - a feltételeknek való megfelelés esetén - kérhette az ellátás postai úton történő kifizetését vagy bankszámlára utalását. Döntését az ügyintéző rögzítette. A munkaügyi központok a számítógépes rendszeren keresztül hetente igényelték a folyósítandó összegeket a központi költségvetésben szereplő nemzeti foglalkoztatási alapból, a Magyar Államkincstáron keresztül.

Az I. rendű alperes e rendszer adta lehetőségeket kihasználva jogtalan haszonszerzés végett valós adatokkal rendelkező személyek részére - akik a számítógépes rendszerben már korábban szerepeltek - álláskeresési segélyt és járadékot állapított meg, melyhez valótlan tartalmú munkáltatói igazolásokat használt fel. 2010. február 15. és 2011. szeptember 26. között 127 személy nevére, 15 bankszámlára 219 utalást hajtott végre, s a kiutalt összegeket saját céljaira fordította.

Az I. rendű alperes hosszú évek óta ismerte a IV. rendű alperest, akiről tudta, hogy könyvelőként dolgozik, s élettársa az V. rendű alperes. Kérésére a IV. rendű alperes két betéti társaság egyébként általa könyvelt adatait és pecsétjeit átadta az I. rendű alperesnek, illetve 8 utaláshoz kapcsolódóan okiratokat látott el aláírásával, továbbá bankszámlát bocsátott az I. rendű alperes rendelkezésére. Az V. rendű alperes 3 bankszámlaszámot jelölt meg az I. rendű alperes részére, ahova ő átutalásokat teljesített. Az élettársak egymás cselekményéről tudomással bírtak. Az ekként az I. rendű alperes rendelkezésére bocsátott 4 bankszámlára álláskeresési ellátás címén összesen 30 638 312 forint átutalásáról intézkedett az I. rendű alperes.

A III. rendű alperes - a IV. rendű alperes kérésére, az V. rendű alperes tudtával - további két bankszámlát jelölt meg az I. rendű alperes részére, aki oda összesen 13 410 905 forintot utalt át.

Az átutalt összegeket a bankszámlával rendelkezni jogosult alperesek az I. rendű alperesnek átadták, aki annak 10 %-át a IV-V. rendű alpereseknek visszaadta.

A IV. rendű alperes e cselekményeivel a Magyar Államnak az I. és V. rendű alperesekkel közösen 30 638 312 forint, az I., a III. és V. rendű alperesekkel közösen további 13 410 905 forint összegű kárt okozott, amely a vele szemben utóbb indult büntetőeljárás során nem térült meg.

A Miskolci Törvényszék 2014. szeptember 15-én kelt, s 2014. szeptember 16-án jogerőre emelkedett 4.B.994/2013/77. számú ítéletével a IV. rendű alperest folytatólagosan és bűnsegédként elkövetett számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény büntetésében, valamint 8 rendbeli bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében bűnösnek mondta ki, s vele szemben büntetést szabott ki, a felperest a büntetőeljárásban érvényesíteni kívánt polgárjogi igényével egyéb törvényes útra utasította.

Az alperesek - akik a büntetőeljárás elítélteit voltak - a kárt nem térítették meg.

A felperes pontosított keresetében - többek között - kérte, hogy a bíróság kötelezze az I., IV. és V. rendű alpereseket egyetemlegesen 30 638 312 forint, ennek 2011. szeptember 26-tól a kifizetésig járó kamata, az I., III., IV. és V. rendű alpereseket egyetemlegesen 13 410 905 forint, s ennek 2011. szeptember 26-tól a kifizetésig járó kamata, valamint a perköltség megfizetésére, szerződésen kívül okozott kár megtérítése címén.

A IV. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogtalanul átutalt összegekből csupán a tőle követelt tőkeösszeg 5 %-a került hozzá, ezt meghaladóan nem okozott kárt a felperesnek. Utalt arra, hogy az I. rendű alperes munkáltatója közrehatott a felperest ért kárban, mert elmulasztotta a kiutalások ellenőrzését, s olyan számítógépes rendszert tartott fenn, amely a perrel érintett visszaéléseket lehetővé tette. Álláspontja szerint ez olyan károsulti közrehatásnak minősül - melynek mértékét egyébként felhívás ellenére sem határozta meg -, mely az ő felelősségét kizárja.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a pontosított keresetnek megfelelően marasztalta egyetemlegesen az I., IV., V., illetve az I., III., IV. és V. rendű alpereseket, továbbá az előbbieket egyetemlegesen 540 000, az utóbbiakat egyetemlegesen 240 000 forint perköltség megfizetésére is kötelezte.

A határozata indokolásában utalt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 339. §-ának (1) bekezdésében írt kártérítési felelősség tényállási elemeire, s megállapította, hogy az alperesek jogellenes magatartása abban állt, hogy a felperes sérelmére bűncselekményeket követtek el. Bűnösségüket a büntető bíróság megállapította, s a Pp. 4. § (2) bekezdése értelmében erre tekintettel a polgári ügyben eljáró bíróság nem állapíthatja meg, hogy nem követtek el a terhükre rótt bűncselekményeket. Ezt egyébként maguk az alperesek sem vitatták, így a jogellenesség ténye aggály nélkül megállapítható volt.

Ugyancsak a büntető ügyben eljáró bíróság állapította meg az okozott kár mértékét, s ennek összezszerűségét az alperesek sem cáfolták.

A jogellenes magatartás és a bekövetkezett kár közötti okozati összefüggés vizsgálata során - többek közt a IV. rendű alperes ellenkérelmére kitérve - kifejtette, hogy a felperes nem jogalap nélküli gazdagodás címén kérte a jogosulatlanul felvett pénzeszszegek visszaadását, hanem szerződésen kívüli kártérítés címén a neki okozott kár megtérítését, így az alperesek felelőssége nemcsak a gazdagodásuk, hanem az általuk okozott teljes kár erejéig fennáll a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdése értelmében. Ebből következően pedig nem volt jelentősége annak, hogy egy-egy alperes ténylegesen milyen összeghez jutott hozzá.

A károkozók felróható magatartásával összefüggésben aláhúzta, hogy szándékos bűncselekményt követtek el a felperes terhére bűnsegédként, vétlenségükre hivatkozva így nem mentesülhetnek a kártérítési felelősség alól.

Alaplatannak találta több alperes - így a IV. rendű alperes - hivatkozását arra, hogy a felperes felróható módon közrehatott az őt ért kár bekövetkeztében. A Ptk. 340. § (1) bekezdésének, illetve a Kúria Polgári Kollégiuma PK. 36. számú állásfoglalásának felhívásával kiemelte, hogy a közrehatásra hivatkozó alperesek nem is a felperes, hanem az I. rendű alperes munkáltatójának, mint önálló költségvetési szervnek a közrehatására utaltak, s mivel a ... Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja önálló jogi személynek minősül a felpereshez képest, esetleges igazolt mulasztása sem eshet a felperes terhére, az alapján a felperes közrehatása nem állapítható meg. Kiemelte, hogy az I. rendű alperes munkáltatójának esetleges mulasztása csupán azzal a következménnyel járhatott volna - ennek az alperesek általi igazolását követően -, hogy a bíróság tényként állapíthatta volna meg, hogy nem csupán az alperesek, hanem a kormányhivatal munkaügyi központja is károkozó volt.

A Ptk. 344. § (1) bekezdésére figyelemmel azonban a károkozók közös károkozás esetén egyetemlegesen felelnek, ami azt jelenti, hogy mindannyian kötelesek a teljes kár megtérítésére, azzal, hogy bármelyikük is teljesít, az a többiek károsult felé fennálló tartozását megszünteti. Erre figyelemmel pedig a felperes a közös károkozók bármelyikétől követelhetette a teljes kár megtérítését, így az I. rendű alperes munkáltatójának alperesként történő perbe állítása akkor sem lett volna kötelező, ha e szerv közrehatott volna a felperest ért kár bekövetkeztében.

A Ptk. 360. §-a alapján kötelezte a károkozókat kamat megfizetésére.

A felperest megillető perköltség összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (R.) 3. § (2) bekezdés b) pontja és (6) bekezdése alapján 1 000 000 forintban határozta meg, s ennek megfizetésére perbeli érdekeltségük arányában kötelezte a marasztalt alpereseket.

Megállapította továbbá, hogy a IV. rendű alperes személyes költségmentesség kedvezményben részesült, így illetékfizetésre való kötelezését mellőzte.

Az ítélettel szemben kizárólag a IV. rendű alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással,

hogyan a Ptk. 340. § (2) bekezdése értelmében a károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős. Másodlagosan indítványozta annak megállapítását, hogy a kár bekövetkeztében a felperes felróhatóságának aránya 80 %-os, ám amennyiben e mérték meghatározása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, kérte a törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését, s e körben az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését. Harmadsorban pedig marasztalása mértékének leszállítását indítványozta a büntetőeljárás során megállapított, s e perben sem vitatott összesen 44 049 217 forint összegű kár 5 %-ára, 2 025 000 forintra, tekintettel arra, hogy az I. rendű alperestől „jutalék” címén ilyen összeget kapott.

Megismételte az elsőfokú eljárásban előadott érveit, rámutatva, hogy a felperest azért érte kár, mert a ... Megyei Munkaügyi Kirendeltség számítógépes IR rendszere olyan hiányosságokkal működött, központilag olyan programot használt, mely a visszaélés lehetőségét segítette. Semmilyen belső ellenőrzést nem folytattak le a szervezetnél, s ez tette lehetővé az I. rendű alperes számára a felperes sérelmére nem vitatottan elkövetett károkozást.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a IV. rendű alperes költségben való marasztalását kérte.

Az ítélet tábla erre irányuló fellebbezés hiányában nem érintette az I-III., illetve az V-IX. rendű alpereseket marasztaló ítéleti rendelkezéseket a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésében írtakra figyelemmel.

A IV. rendű alperes fellebbezését alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság - a büntető ügyben hozott ítéletbeli tényállásra hagyatkozva - helytállóan állapította meg a tényállást, abból megalapozott következtetéseket vont le, határozata érdemben is helytálló, annak indokolásával is túlnyomó részt egyetért az ítélet tábla, s csupán az alábbiak szerint részben kívánja helyesbíteni, illetve pontosítani.

A Ptk. 340. § (1) bekezdés szerint a károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget. A (2) bekezdés kimondja, hogy a károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős.

A károsult kizárólagos önhibája tulajdonképpen nem felelősségi kérdés, viszont jogi hatások fűződhetnek hozzá. Elvi szempontból a károsult közrehatása önmaga irányában felelősséget nem eredményez, viszont az együttes károkozó mentesül kártérítési kötelezettsége alól olyan arányban, amilyen arányban a károsult közrehatása a hátrányos eredményt beállította. A károsult szempontjából tehát nem felelősségi kérdésről, hanem a károkozó oldalán a közrehatás mértékének megfelelő felelősségmentesülésről van szó.

Az elsőfokú bíróság által is felhívott PK. 36. számú állásfoglalásban a Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy „ha a károkozó magatartás előidézésében, a kár bekövetkeztében, a

kár súlyosbodásában az elvárható magatartást elmulasztó károsult is közrehatott, magatartásának következményeit a károsult maga viseli. Nem terheli kártérítési kötelezettség a károkozót a kárnak azért a részéért, amely abból származott, hogy a károsult nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható".

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában e körben kiemelte, hogy a felperes (az állam) és az I. rendű alperes munkáltatója (a ... Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja) egymástól elkülönült, önálló jogi személyek, s a felperes nem tartozik felelősséggel a munkaügyi központ esetleges mulasztásáért.

Ezzel az érveléssel azonban az ítéletábra nem ért egyet.

A polgári jogi jogviszonyok között vannak olyanok, amelyekben az állam önálló, szerveitől különálló személyként szerepel, például: öröklési jogviszonyokban szükségszerű örökösként. Döntően azonban az állam a szervein keresztül létezik, s vesz részt a polgári jogi jogviszonyokban. A perbeli esetben az állam az állskeresési járadék és segély megállapításáról és folyósításáról szóló jogszabály értelmében az önálló jogi személyiséggel rendelkező kormányhivatal munkaügyi központjain keresztül fejt ki tevékenységet. Közte és szervei között közjogi költségvetési kapcsolat van, amelyre figyelemmel nem hivatkozhat arra, hogy az általa fenntartott szerve esetleg közrehatott a kár bekövetkeztében, ám ezért fenntartóként nem tartozik felelősséggel.

Erre figyelemmel érdemben kell állást foglalni a IV. rendű alperes ellenkérelmében, illetve fellebbezésében kifejtett, a felperes közrehatásával kapcsolatos érvelésre.

Az adott esetben a jogellenes mulasztásban megnyilvánuló közrehatásnak a bekövetkezett kárral közvetlenül összefüggésben kell lennie, csak a károsult releváns mulasztása esetén van lehetőség a közrehatása megállapítására. Abból, hogy az ellenőrzés nem volt elég szilárd, a rendszer nem tökéletes, nem következik feltétlenül, hogy e hiányosságokat kihasználva bűncselekményeket követnek el a károsult terhére, s ezzel egyszersmind kárt is okoznak részére. Az esetleges hiányosságok, mulasztások - bizonyítottságuk esetén - kívül esnének a releváns okozati összefüggések körén.

Hangsúlyozza az ítéletábra, hogy az együttes károkozás az alperesek egyetemleges marasztalása kérdésében az elsőfokú bíróság helytállóan döntött, s indokaival is egyetért.

Az egyetemleges felelősség megállapításának fő elvi indoka a károsult reparációs igénye. Az egyetemlegesség polgárjogi tartalmát a Ptk. 337. és 338. §-ai szabályozzák, s e rendelkezések a közös károkozás körében is irányadóak. A közös károkozás megállapítása szempontjából követelmény

- a több károkozó között bizonyos akarategységnek kell fennforognia,
- a károsodásra vezető folyamatnak jogi okból elválaszthatatlannak kell lennie,
- a közös károkozás szempontjából közömbös, hogy a magatartások egyidejűleg vagy egymást követően zajlanak le.

A Ptk. 344. § (3) bekezdése az egyetemlegesség mellőzését csupán a bíróság részére teszi lehetővé, mégpedig olyan esetekben, amikor vagy nincs veszélyeztetve a károsult reparációs igénye vagy pedig mellőzhető akkor is, ha közrehatásról van szó. Nincs helye a károkozók egyetemleges marasztalásának akkor sem, ha pontosan kiszámítható, hogy közülük ki, s milyen mértékű kárt okozott a károsultnak. Az adott esetben - ahogyan azt a büntető bíróság ítélete is megállapította - az elkövetői (alperesi) oldalon szükség volt az együttes magatartásukra, ám az, hogy a kifejtett tevékenységgel összefüggésben ki, milyen mértékben hatott közre a felperest ért kár bekövetkeztében, nem volt tisztázható. Ebből következően pedig a károsult reparációs igényének érvényesülése, a kár megtérítése érdekében nem volt mellőzhető az alperesek egyetemleges marasztalása.

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a IV. rendű alperest az eredménytelen fellebbezés következményeként perköltség fizetésére a felperes részére. Perköltségként a felperes képviselőjének munkadíját számolta el, melynek összegét az R. 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg.

A IV. rendű alperes személyes költségmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében.

D e b r e c e n, 2015. szeptember 17.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Kocsis Ottilia s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -